

НЕГЛАСНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Вовчок Р.Ю.,
*аспірант наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
Навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

Вовчок Р.Ю. Негласне співробітництво під час розслідування корупційних злочинів.

У статті на основі аналізу наукових джерел окреслено особливості використання негласного співробітництва під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів.

Встановлено, що даний засіб суттєво підвищує ефективність проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а докази, здобуті під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій в кримінальних провадженнях означеної категорії, часто мають значення ключових.

Визначено, що негласне співробітництво зазвичай використовується під час здійснення типових для досліджуваної категорії проваджень негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема спеціального слідчого експерименту (що часто здійснюється в комплексі з аудіо-, відеоконтролем особи або аудіо-, відеоконтролем місця); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; спостереження за особою, річчю або місцем.

Акцентовано, що інша форма конфіденційного співробітництва, передбачена ст. 275 КПК України, а саме отримання (та використання) інформації від таких осіб, є доцільною для використання не тільки під час проведення усіх без винятку негласних слідчих (розшукових) дій, але й під час проведення інших процесуальних дій в межах досудового розслідування.

Зосереджено увагу на окремих проблемних аспектах використання негласного співробітництва під час досудового розслідування корупційних злочинів, зокрема таких як необхідність чіткої законодавчої регламентації залучення до проведення негласних слідчих (розшукових) дій так званих «інших осіб»; неприпустимість розкриття інформації про осіб, які здійснюють конфіденційне співробітництво; відсутність уніфікованого підходу до використання термінів «негласне співробітництво» та «конфіденційне співробітництво», що зокрема спричинено і вадами законодавчого регулювання даного виду діяльності правоохоронних органів.

Ключові слова: негласне співробітництво, корупція, корупційний злочин, негласні слідчі (розшукові) дії, слідчий, кримінальний процес, досудове розслідування, конфіденційне співробітництво.

Vovchok R.Yu. Secret cooperation during investigation of corruption crimes.

The article based on the analysis of scientific sources, outlines the features of the use of secret cooperation during the implementation of secret investigative (research) actions in criminal proceedings regarding corruption crimes.

It has been established that this tool significantly increases the effectiveness of undercover investigative (search) actions, and the evidence obtained during the implementation of undercover investigative (search) actions in criminal proceedings of the specified category is often of key importance.

It was determined that covert cooperation is usually used during the implementation of covert investigative (search) actions typical for the investigated category, in particular, a special investigative experiment (which is often carried out in combination with audio, video monitoring of a person or audio, video monitoring of a place); examination of publicly inaccessible places, housing or other property of a person; observation of a person, thing or place.

It is emphasized that another form of confidential cooperation provided for in Art. 275 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, namely, obtaining (and using) information from such persons, is appropriate

for use not only during the conduct of all secret investigative (search) actions, without exception, but also during the conduct of other procedural actions within the framework of a pre-trial investigation.

Attention is focused on certain problematic aspects of the use of secret cooperation during pre-trial investigation of corruption crimes, in particular, such as the need for clear legislative regulation of the involvement of so-called «other persons» in the conduct of secret investigative (research) actions; inadmissibility of disclosure of information about persons who carry out confidential cooperation; lack of a unified approach to using of the terms «unspoken cooperation» and «confidential cooperation», which is caused in particular by defects in the legislative regulation of this type of activity of law enforcement agencies.

Key words: secret cooperation, corruption, corruption crime, secret investigative (search) actions, investigator, criminal process, pre-trial investigation, confidential cooperation.

Постановка проблеми. Сьогодні корупція, на жаль, набуває статусу однієї з характерних ознак життєдіяльності людства. З економічного точки зору вона призводить до усуненню ресурсів від продуктивного та доцільного їх використання, а з політичної – підриває легітимність політичних систем, надаючи елітам доступ до способів утримання влади, які не мають жодної ознаки демократії.

Корупція як явище характеризує доволі широкий спектр поведінки, політичні та економічні наслідки якої істотно різняться. Примітно, що попри всі зусилля науковців, спрямовані на вивчення корупції, досі не вироблена уніфікована термінологія для характеристики різних форм даного явища. Втім уявляється, що таке бачення є вкрай необхідним для формування комплексу засобів протидії цій проблемі.

Як слушно наголошують вчені, у КК України немає визначення поняття «корупційне кримінальне правопорушення», що не дає змоги чітко з'ясувати кримінально-правовий зміст цієї групи деліктів, а отже, встановити, які кримінальні проступки та злочини до них належать. Представлений у примітці до ст. 45 КК України перелік корупційних правопорушень¹ має чимало недоліків, пов'язаних, з одного боку, з тим, що він не охоплює всі кримінальні правопорушення, які слід вважати корупційними, а з іншого – містить окремі кримінальні правопорушення, які не належать до корупційних [1, с. 25].

Незважаючи на тривалий та масштабний процес боротьби з корупцією, зокрема зусилля правоохоронних органів та громадськості, стереотипи толерантності до цього ганебного явища продовжують існувати. Значна частина громадян за допомогою корупційних злочинців здійснює задоволення своїх потреб.

Відповідно до даних соціологічних опитувань, переважна більшість громадян вважають корупцію явищем, характерним для українського суспільства. Хоча загалом, українці все ж оцінюють корупцію як вкрай негативне явище, яке руйнує державу та шкодить її нормальному розвитку і більшість з нас воліють жити в правовому, соціально орієнтованому суспільстві [2].

Вияви корупції мають різний ступінь негативного впливу на суспільство. Якщо корупція серед службових осіб, які мають відповідальне й особливо відповідальне становище, та інших представників політичної еліти держави руйнує економічний та політичний розвиток суспільства, то «дрібна» корупція (наприклад, надання незначних коштів для одержання швидшого доступу до державних послуг) є менш згубною для суспільства, хоча саме з неї зароджується корупція в глобальних масштабах [3].

Саме тому, від проголошення незалежності України й дотепер пріоритетним напрямом внутрішньої політики визначається запобігання і протидія корупції. Відповідно трансформується й вдосконалюється антикорупційне законодавство, створюються й реформуються антикорупційні органи [4, с. 7]. Цілком очевидно, що протидія злочинності на сучасному етапі розвитку української державності, якій властиві корупційні зв'язки в правоохоронних і судових органах, глибока законспірованість, та організованість, по суті неможлива без застосування уповноваженими правоохоронними органами негласних форм і методів та їх системного та постійного удосконалення. В свою чергу на удосконалення таких форм і методів спрямований КПК України 2012 р., яким введено інститут негласних слідчих (розшукових) дій (гл. 21 КПК України). Однак фактичне (практичне) застосування даного різновиду слідчих (розшукових) дій у правозастосовній діяльності та використанні, зокрема, конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України) на практиці викликає певні труднощі, і цим по суті актуалізує необхідність його наукової розробки та дослідження [5, с. 49].

Стан опрацювання проблематики. На сучасному етапі розвитку теорії кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності немає єдиного підходу до розуміння сутності та змісту негласного співробітництва з особами, залученими до виконання завдань. Окремим теоретичним і практичним питанням негласного (конфіденційного) співробітництва, присвячували свої роботи такі вітчизняні правники, як В.І. Василюк, О.С. Войтюк, В.В. Грищаченко, М.Л. Грібов, О.М. Ємець, О.І. Козаченко, В.М. Круглий, Є.Д. Лук'янчиков, Г.В. Мазулін, О.В. Меживой, Д.Й. Никифорчук, К.М. Ольшевський, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорецький, Е.В. Рижков, М.М. Руденко, Д.Б. Сергєєва, О.О. Сухачов, Р.В. Тарасенко, Р.Ф. Черниш, М.Є. Шумило, О.Н. Ярмиш та інші. Попри вагомий внесок зазначених та інших науковців у розроблення методичного підґрунтя негласного (конфіденційного) співробітництва, ціла низка важливих теоретичних і практичних питань застосування цього інституту, зокрема у контексті протидії корупційним злочинам, залишаються невирішеними.

Метою статті є визначення особливостей використання негласного співробітництва під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів.

Вклад основного матеріалу. Використання інституту конфіденційного співробітництва у вирішенні завдань боротьби зі злочинністю мало місце на всіх історичних етапах розвитку суспільства. Так, даний інститут з найдавніших часів і дотепер залишається невід'ємним та найбільш продуктивним засобом прихованого одержання інформації, необхідної для боротьби зі злочинністю. Саме цей інструмент сьогодні набуває особливої актуальності, оскільки інформацію про конкретні факти корупційної діяльності у теперішній час можна отримати переважно лише особисто від її учасників. Найефективніший шлях отримання доступу до такого спілкування – негласне співробітництво.

Нині у чинному законодавстві України, наукових джерелах та навчальній літературі немає чіткого загальновизнаного підходу до вживання та тлумачення термінів, пов'язаних з конфіденційним (негласним) співробітництвом. Уявляється, що це негативно впливає на правоохоронну практику, зокрема і в контексті протидії корупційним проявам. Очевидно, що для уніфікації термінології необхідне об'єднання зусиль теоретиків та практиків з метою обґрунтування, відмежування та визначення співвідношення і взаємозв'язку понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій науки та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності.

Як зазначають М.Л. Грібов та О.І. Козаченко, сьогодні простежується стійка тенденція у правотворенні та наукових дослідженнях використовувати прикметник «конфіденційний» для позначення властивості інформації, а прикметник «негласний» – для характеристики певної діяльності або її елементів. Вчені зауважують, що у теорії та практиці кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності для означення таємного використання послуг осіб, які погоджуються на засадах конспірації здобувати та надавати оперативним підрозділам необхідну інформацію, негласно створювати умови потрібні для проведення певних дій, заходів, операцій, брати у них безпосередню участь тощо варто послуговуватися терміном негласне співробітництво [6, с. 62].

Під негласним співробітництвом М.Л. Грібов та О.І. Козаченко пропонує розуміти таємну взаємодію між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів (оперативними працівниками, слідчими органів досудового розслідування) та особами, залученими до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності й кримінального провадження. Зазначена взаємодія здійснюється на засадах конспірації: утаємничується не лише її зміст, а й сам факт [7, с. 15; 8, с. 74].

Вживання терміна «конфіденційне співробітництво» допустимо в іншому значенні: взаємодія між уповноваженими законом посадовими особами правоохоронних органів та особами, залученими до виконання завдань правоохоронної діяльності, що здійснюється з утаємниченням змісту інформаційного обміну, але не передбачає обов'язкового втаємничення самого факту такої взаємодії. Конфіденційність є необхідною умовою негласного співробітництва, а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного [7, с. 15].

С.С. Кудінов та Р.М. Шехавцов переконані в доцільності визначення в окремому законі, змісту інституту конфіденційного співробітництва як таємних (негласних) відносин між уповноваженими суб'єктами (державними, правоохоронними, спеціальними органами) та дієздатною фізичною особою, щодо сприяння нею вирішенню завдань, віднесених до компетенції цих органів [9, с. 380].

Варто зазначити, що інститут негласних слідчих (розшукових) дій в кримінальному процесі є одним з найбільш обговорюваних і дискусійних питань і серед фахівців у галузі оперативно-розшукової діяльності. Так, закріплений у главі 21 КПК України 2012 року, він доволі неоднозначно був сприйнятий практичними працівниками та й науковою спільнотою. По суті КПК 2012 року надав слідчим практично всі оперативно-розшукові можливості (функції), які до цього часу виконувались тими чи іншими оперативними підрозділами різних правоохоронних органів і це неминуче призвело до змішування окремих видів державно-владної діяльності. При цьому законодавець під час впровадження даних норм в практичну площину не врахував специфіку теоретичної та практичної підготовки посадових осіб, які здійснюють ОРД та слідчих підрозділів [5, с. 48].

О.В. Капліна з цього приводу зазначала, що з урахуванням постійного ускладнення всіх сфер життєдіяльності суспільства, що зумовлює все більше поглиблення спеціалізації у всіх галузях науки й техніки, викликає сумнів обґрунтованість прагнення створити гібрид із двох у чомусь схожих, але по суті й за технологією різних видів діяльності. Сьогодні важко собі уявити, нарікала вчена, можливість поєднання в одній особі слідчого або прокурора та кримінально-процесуальних, і оперативно-розшукових функцій. Крім того, за загальним правилом слідчі дії (гласні та негласні) повинні здійснюватися виключно слідчим, тим більше, що відповідно до КПК саме на нього покладається відповідальність за законність досудового розслідування, але провести більшість негласних слідчих дій безпосередньо слідчим є неможливим [10, с. 52-53].

Аналізуючи доцільність введення інституту негласного співробітництва до національного законодавства, необхідно зазначити, що використання негласних методів та засобів отримання інформації та подальше використання їх результатів у кримінально-процесуальному доказуванні не є новелою для вітчизняного кримінального процесу. При цьому варто констатувати й те, що вперше у КПК України 2012 р. ця діяльність почала регламентуватися на рівні кримінального процесуального закону, що є важливим кроком на шляху реформування українського законодавства та підвищення ефективності протидії злочинності в цілому, та корупції зокрема [5, с. 48].

Відповідно до КПК України досудове розслідування полягає у збиранні фактичних даних, інформації про обставини вчинення злочинів і кримінальних проступків та встановленні осіб, які їх вчинили, як гласними, такі негласними методами. Саме негласні слідчі (розшукові) дії, що визначаються законодавцем як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України (ч. 1 ст. 246 КПК України), є цими негласними методами (точніше – засобами) збирання фактичних даних, отримання інформації про обставини вчинення корупційних злочинів [5, с. 49].

Добір негласних слідчих (розшукових) дій, у кримінальних провадженнях, що можуть застосовуватись під час розслідування корупційних злочинів та проведення яких може передбачати використання можливостей негласного співробітництва очевидно визначається умовами конкретного провадження та особливостями слідчої ситуації. Втім, типовою негласною слідчою (розшуковою) дією, яка має місце під час досудового розслідування визначених протиправних діянь є спеціальний слідчий експеримент (п. 3 ч. 1 ст. 271 КПК України). Дана негласна слідча (розшукова) дія являє собою форму контролю за вчиненням злочину, що полягає в одержанні слідчим або працівником оперативного підрозділу інформації шляхом штучного створення відповідних умов у обстановці, максимально наближеній до реальної, для перевірки намірів особи, у діях якої наявні ознаки вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, і спостереження за її поведінкою [11, с. 62].

У проведенні спеціального слідчого експерименту важливу роль відведено таким негласним слідчим (розшуковим) діям, як аудіо-, відеоконтроль особи та місця, що проводять у комплексі зі спеціальним слідчим експериментом. Проводячи такі негласні слідчі (розшукові) дії, фіксують фактичні переговори відносно вимагання й отримання неправомірної вигоди. Зокрема, аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України) полягає в негласній (без відома особи) фіксації й обробці з використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо, а аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) становить собою застосування технічного обладнання в публічно доступному місці з метою фіксації відомостей (розмов, поведінки осіб, інших подій), що мають значення для кримінального провадження, без відома присутніх осіб. Зазначені негласні слідчі (розшукові) дії проводять на підставі ухвали слідчого судді в порядку, визначеному ст. 246–249 КПК України. Варто звернути увагу на те, що у перебігу спеціального слідчого експерименту в більшості випадків слідчі орга-

ну досудового розслідування, відповідно до ст. 275 КПК України, вдаються до конфіденційного співробітництва [11, с. 62].

Ще одна негласна слідча (розшукова) дія, що проводиться під час розслідування корупційних злочинів та до проведення якої зазвичай залучається негласний співробітник, є обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України). Ця негласна слідча (розшукова) дія полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення й інше володіння для налаштування технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи чи безпосередньо з метою виявлення та фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, яких розшукують, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження [11, с. 63].

Негласне співробітництво може також застосовуватись під час здійснення спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України). Дана негласна слідча (розшукова) дія також є типовою для проваджень досліджуваної категорії та полягає у візуальному спостереженні за особою з метою фіксації її пересування, контактів, поведінки, перебування в певному місці тощо або застосуванні з цією метою спеціальних технічних засобів спостереження. Не виключене використання можливостей конфіденційного співробітництва і під час зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України). Практична цінність даної негласної (слідчої) розшукової дії обумовлена змістом зафіксованих розмов та дій, що демонструють злочинні наміри. Крім того, можливе отримання нової інформації про важливі деталі обстановки й форму передавання неправомірної вигоди, деталізація або підтвердження зобов'язань щодо сприяння особі, яка його надає. Не виключається фіксація погроз щодо заявника в випадку неодержання неправомірної винагороди; настанов та вимог щодо поведінки заявника тощо [11, с. 64-65].

Крім зазначених типових для досліджуваних проваджень негласних слідчих (розшукових) дій, під час яких може бути використане негласне співробітництво, така форма взаємодії може також мати місце при проведенні спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України), контролю за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), під час негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України).

Крім того, варто погодитись з думкою Д.Б. Сергеевої, яка вважає, що інша форма конфіденційного співробітництва, передбачена ст. 275 КПК України, а саме отримання (та використання) інформації від таких осіб, є доцільною для використання не тільки під час проведення усіх без винятку негласних слідчих (розшукових) дій, але й в ході провадження інших процесуальних дій, що проводяться в межах досудового розслідування. На переконання вченої, у ч. 1 ст. 275 КПК України законодавець безпідставно обмежив таку можливість лише провадженням негласних слідчих (розшукових) дій [5, с. 50-51].

У контексті досліджуваного питання варто звернути увагу на положення, яке спричинило численні дискусії серед науковців і практиків. Йдеться про законодавчу регламентацію залучення до проведення негласних слідчих (розшукових) дій так званих «інших осіб» (ч. 6 ст. 246 КПК України). Так, до проведення накладення арешту на кореспонденцію залучаються працівники установи зв'язку, до таких осіб можна віднести потерпілого, свідка, залученого до дослідження інформації, знятої з телекомунікаційних мереж, зокрема, з метою роз'яснення ними змісту певних розмов між ним і, наприклад, підозрюваним. Іншою особою, яка залучається до проведення негласної слідчої (розшукової) дії, є також власник, володільця місця, у якому здійснюється аудіо-, відео-контроль у випадку, якщо слідчого цікавлять поведінка, розмови у цьому місці інших осіб, а розкриття форм і методів здійснення контролю власнику, володільцю є тактично доцільним тощо.

Водночас Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» не містить положень про використання «інших осіб» в оперативно-розшуковій діяльності. Зокрема, ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачає, що оперативні підрозділи можуть мати гласних і негласних штатних та позаштатних працівників (п. 13) та використовувати конфіденційне співробітництво згідно з положеннями статті 275 КПК України [12].

Відповідно до ст. 275 КПК України до числа «інших осіб» відносяться також особи, з якими встановлено конфіденційне співробітництво. Кримінальний процесуальний закон не закріплює

переліку осіб, конфіденційне співробітництво з якими може використовуватися під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а лише забороняє залучати до конфіденційного співробітництва адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру (ч. 2 ст. 275 КПК України) [13].

Вчені також звертають увагу на те, що хоча КПК України і передбачена можливість для слідчого використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій «у передбачених Кодексом випадках» (ч. 1 ст. 275 КПК України), проте такі випадки законодавцем не названо [5, с. 48].

Ба більше, науковці акцентують на тому, що залучення «інших осіб» до проведення оперативно-розшукової діяльності повинне відповідати чинному законодавству. Використання «інших осіб» у негласних слідчих (розшукових) діях, зокрема контрольованій поставці, контрольованій та оперативній закупці, спеціальному слідчому експерименті, імітуванні обстановки злочину та інших негласних слідчих (розшукових) діях, якщо це прямо не передбачено Законом, є протизаконним. Здобуті таким чином докази суд повинен визнавати недопустимими [14, с. 102].

Крім того, додають науковці, практика використання інформації від конфідентів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, напрацьована, але існують певні труднощі щодо використання інформації конфідента при залученні його до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Адже ні КПК України, ні Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні не відображають методику та тактику такої форми співробітництва. Відтак, існує реальна проблема відсутності законодавчої процедури отримання доказової інформації від конфідентів [14, с. 102].

У контексті досліджуваного питання варто звернути увагу на неприпустимість розкриття інформації про осіб, які здійснюють конфіденційне співробітництво під час розслідування корупційних злочинів. Такі ситуації можливі, адже часто подібні розслідування є публічними і викликають чималий інтерес суспільства. Водночас таке викриття є серйозним ризиком і може спричинити переслідування інформаторів та свідків кримінального правопорушення. Як зазначають практики, розкриття інформації про осіб, які надають НАБУ важливі відомості під час здійснення досудового розслідування, може поставити їх під загрозу помсти або переслідування з боку злочинців, а також створює ситуацію, при якій подальше конфіденційне співробітництво із такими особами стає неможливим. Це може відлякувати майбутніх свідків від співпраці з НАБУ, що ускладнить збір доказів та розслідування кримінальних проваджень. Саме тому важливо зберігати баланс між прозорістю та конфіденційністю, оприлюднюючи лише ту інформацію, яка є дійсно суспільно важливою, не порушує принципів справедливого судочинства та не ставить під загрозу ефективність розслідувань [15].

Висновки. Результати негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування в кримінальних провадженнях по корупційним злочинам у більшості випадків мають значення ключових доказів. Водночас використання можливостей негласного співробітництва, як потужного засобу підвищення ефективності означених дій, є невід'ємним елементом досліджуваних кримінальних проваджень.

Негласне співробітництво використовується під час здійснення таких негласних слідчих (розшукових) дій, як спеціальний слідчий експеримент (що часто здійснюється в комплексі з аудіо-, відеоконтролем особи або аудіо-, відеоконтролем місця); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; спостереження за особою, річчю або місцем, які є типовими для досліджуваної категорії проваджень.

Варто підтримати позицію вчених у тому, що інша форма конфіденційного співробітництва, передбачена ст. 275 КПК України, а саме отримання (та використання) інформації від таких осіб, є доцільною для використання не тільки під час проведення усіх без винятку негласних слідчих (розшукових) дій, але й під час проведення інших процесуальних дій в межах досудового розслідування.

Використання можливостей негласного співробітництва під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень пов'язане з низкою проблемних аспектів, що спричинені як вадами законодавчого врегулювання інституту негласного співробітництва та відсутністю уніфікованого підходу до визначення ключових термінів, так і особливостями проваджень досліджуваної категорії.

Серед проблемних аспектів використання негласного співробітництва під час досудового розслідування корупційних злочинів, варто відмітити: необхідність чіткої законодавчої регламентації залучення до проведення негласних слідчих (розшукових) дій так званих «інших осіб»; неприпустимість розкриття інформації про осіб, які здійснюють конфіденційне співробітництво; відсутність уніфікованого підходу до використання термінів «негласне співробітництво» та «конфіденційне співробітництво», що зокрема спричинено і вадами законодавчого регулювання даного виду діяльності правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вознюк А. А. Корупційні кримінальні правопорушення: концептуальні проблеми в контексті реформування кримінального законодавства України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (20). С. 21–32. DOI: https://doi.org/10.33270/04202002.21_25.
2. Стан і проблеми корупції в Україні. *Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції*. URL: <https://pzmrujust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/144-yurydychni-konsultatsii/464-stan-i-problemy-koruptsii-v-ukraini> (дата звернення: 13.08.2024).
3. Вознюк А.А. Психологічні теорії пояснення корупції. *Юридична психологія*. № 25 (2). 2019. С. 7–15. DOI: <https://doi.org/10.33270/03192502.7>.
4. Грібов М.Л., Венедіктов А.А., Венедіктова Ю.Є. Контроль за вчиненням корупційних злочинів, пов'язаних з підкупом: питання законності. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 2 (36). С. 7–30.
5. Сергєєва Д.Б. Негласне співробітництво у кримінальному процесі. *Вісник кримінального судочинства*. № 4. 2016. С. 47–54. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2016_Sergeeva.pdf.
6. Грібов М.Л., Козаченко О.І. Негласне співробітництво в механізмі забезпечення прав людини: монографія. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 352 с.
7. Грібов М.Л., Козаченко О.І. Співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1. С. 8–17.
8. Козаченко О.І. Визначення дефініцій «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво» як категорій теорії та практики кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності. С. 66–76. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/expert/8/6.pdf> (дата звернення: 15.08.2024).
9. Кудінов С.С., Шехавцов Р.М. Щодо законодавчого визначення конфіденційного співробітництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. Випуск 9. С. 377К380. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/91>
10. Капліна О.В. Проект кримінального процесуального кодексу України: проблеми залишаються. *Проблеми реформування кримінально-процесуального законодавства України в контексті європейських стандартів* : матеріали наук. семінару (м. Київ, 13 берез. 2012 р.). Харків: Строків Д.В., 2012. С. 50–53.
11. Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: метод. рек. / [С.С. Чернявський, А.А. Вознюк, Р.М. Дударець та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 96 с.
12. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ. *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. Ст. 474.
14. Гольдберг Н. Проблеми регулювання конфіденційного співробітництва при здійсненні негласних слідчих (розшукових) дій. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2016. Вип. 2/21. С. 100–103. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/1/part_2/21.pdf.
15. Мироненко В. Типові процесуальні порушення законодавства під час розслідування корупційних злочинів. *Liga Zakon*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/226616_tipov-protsesualn-porushennya-zakonodavstva-pd-chas-rozsliduvannya-koruptsynikh-zlochinv (дата звернення: 13.08.2024).